

WHITEPAPER

SAMENREDZAAM IN MOBILITEIT

FORSETI



Als kind dacht ik er eigenlijk nooit over na hoe bijzonder het was dat ik zelfstandig naar school kon. Zowel op de fiets als met de bus had ik de vrijheid om zelf keuzes te maken, vrienden te ontmoeten en stap voor stap zelfstandiger te worden.

Voor veel kinderen is die vrijheid helaas niet vanzelfsprekend. Zij zijn afhankelijk van aangepast vervoer of begeleiding om naar school te gaan. Echter is er vaak meer mogelijk dan we denken. Met de juiste ondersteuning en vertrouwen in wat kinderen wél kunnen, bieden we mogelijkheden die eigen regie en zelfstandigheid ontwikkelen.

In deze paper verkennen we hoe gemeenten, scholen en ouders kunnen bijdragen aan meer samenredzaamheid in het leerlingenvervoer.

Niet met volledige zelfstandigheid als einddoel, maar omdat elke stap naar eigen regie waardevol is. Voor veel kinderen betekent dat naast een andere manier van reizen vooral meer mogelijkheden om mee te doen in de samenleving.

Ik hoop dat deze paper inspireert om anders te kijken naar leerlingenvervoer: niet alleen als een vervoersvraagstuk, maar als een kans om kinderen meer vrijheid en perspectief te bieden.

Marijke Steenbreker

Marijke Steenbreker
Adviseur publieke mobiliteit
E m.steenbreker@forseti.nl
W www.forseti.nl



INHOUD

1. VAN LEERLINGENVERVOER NAAR VERVOER NAAR SCHOOL 4
Huidige aanpak loopt tegen haar grenzen aan 4
Samenredzaamheid als uitgangspunt 6

2. DE BOUWSTENEN VOOR SAMENREDZAAM VERVOER NAAR SCHOOL 8

3. EEN GEZAMENLIJKE OPGAVE 9

FORSETI

© Forseti 2026

Forseti
Stationsplein 18
5211 AP ‘s-Hertogenbosch
info@forseti.nl
www.forseti.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.



1. VAN LEERLINGENVERVOER NAAR VERVOER NAAR SCHOOL

Jaarlijks maken ruim 75.000 kinderen gebruik van leerlingenvervoer[1]. Het aantal kinderen dat jeugdhulp krijgt is in de afgelopen twee decennia verviervoudigd[2]. Tegelijkertijd staan gemeenten onder druk door stijgende kosten, personeelstekorten en kwaliteitsvraagstukken binnen het taxivervoer. Het huidige systeem biedt voor veel kinderen een oplossing, maar draagt niet altijd bij aan hun ontwikkeling, zelfstandigheid en deelname aan de samenleving.

Daarom is het tijd om anders te kijken naar mobiliteit voor kinderen met een ondersteuningsbehoefte. Niet vanuit de vraag welk vervoer beschikbaar is, maar vanuit de vraag hoe een kind stap voor stap kan leren deelnemen aan de dagelijkse verplaatsingen binnen de maatschappij. Hierbij kijken we welke ondersteuning ouders nodig hebben zolang het kind dat nog niet kan. Wij gebruiken daarvoor de term ‘samenredzaam vervoer naar school’.

Op dit moment heeft de ondersteuning die gemeenten aan ouders bieden vaak de titel ‘leerlingenvervoer.’ Dat roept het beeld van een taxi op. Praten we over ‘vervoer naar school’, dan komt vanzelf een bredere verantwoordelijkheid in beeld: ouders, netwerk, school, gemeente en kind werken samen aan passende mobiliteit. Taxivervoer blijft beschikbaar wanneer dat nodig is, maar wordt een vangnet in plaats van het vertrekpunt.

HUIDIGE AANPAK LOOPT TEGEN HAAR GRENZEN AAN

Bij veel gemeenten bestaat ruim 90% van de toegekende voorzieningen uit taxivervoer voor vijf dagen in de week. Slechts een klein deel van de leerlingen maakt dan gebruik van andere vervoersoplossingen. Ook zien we dat de uitvoering vaak niet is toegerust met beleidsregels, processen en training die het mogelijk zouden maken om een constructief én kritisch gesprek met ouders te houden over eigen mogelijkheden. Al deze factoren zijn nog ingericht op een “recht op leerlingenvervoer”, in plaats van op het vinden van de ondersteuning die passend vervoer naar school mogelijk maakt. Doordat er veel vervoer wordt toegekend, neemt de druk toe en komen er veel klachten binnen vanuit de vervoerder. De kosten voor taxivervoer reizen zo de pan uit.

Deze symptomen kunnen erop wijzen dat uw gemeente niet de volledige eigen kracht van ouders en het kind benut. Dat is ook terug te vinden in hoe beleid en uitvoering zijn opgezet: de aanspraak wordt bepaald vóórdat de passende vervoerswijze wordt vastgesteld; taxivervoer is voorliggend op zelf brengen en halen door ouders; gesprekken met ouders zijn incidenteel of eenmalig en de aanvraag gaat administratief. Deze processen leiden tot hoge kosten en een lage kwaliteit van de mobiliteit van kinderen.

>75.000
Kinderen maken gebruik van leerlingenvervoer.

>90%
van de toegekende voorzieningen bestaat uit taxivervoer.

1 De Roode, J., & De Geus, W. (2024). Monitor leerlingenvervoer. Oberon. https://www.oberon.eu/portfolio/monitor-leerlingenvervoer-in-nederland/

2 Van Mook, K. (2025). Cijfers over jeugdhulp. Nederlands Jeugdinstituut. https://www.nji.nl/databanken/cijfers/cijfers-over-jeugdhulp



Samen met de opdrachtgever en vervoerder(s) brengen we de relevante data bij elkaar.

Mobiliteitsscan:
De scan berekent de potentie voor alternatieve vervoersmogelijkheden zoals fietsen en ov.

Samen met mijn collega's kijk ik welke concrete maatregelen de kosten kunnen drukken en de kwaliteit opnieuw kunnen waarborgen in onze kansenscan.

Marijke Steenbreker

Als gemeenten vanuit financiële motieven gaan zoeken naar verbetering zonder de inhoud voorop te stellen, worden er soms oplossingen aangedragen die kostenverlagend lijken, maar in de praktijk averechts werken. Veel gemeenten zetten in op het maximaal inperken van de aanspraak, bijvoorbeeld door voor VSO-scholen alleen een voorziening toe te kennen als de leerling een beperking heeft. Dat klinkt als een besparing op ov-abonnementen voor een groot deel van de leerlingen, maar het effect is dat er meer aanvragen binnenkomen voor VSO-leerlingen die een beperking zouden hebben.

Een andere reflex is om kritischer te willen toetsen op handicap en de dichtstbijzijnde passende school. Dit leidt tot meer weerstand bij ouders, waardoor er fikse discussies kunnen ontstaan tussen gemeente, ouders en scholen. Discussies die de gemeente vaak verliest, omdat de ouders en de school de leerling beter kennen. Gemeenten kunnen dan nog 'opschalen' naar een medische keuring, maar dat leidt in de praktijk vaak tot een herhaling van de beoordeling door ouders en school.

Samen met een aantal gemeenten heeft Forseti gekeken naar oplossingen die wél werken om het kind weer in diens eigen kracht te zetten. Hierbij ligt de focus op het zelf brengen voorliggend op taxivervoer, het voeren van gesprekken met ouders en kind, de aanvraag opstarten vanuit de school die de leerling verlaat en een ov-abonnement naar VSO-scholen verstrekken. In onze webinars vertellen wij hier meer over.

Deze verandering van individualistische oplossingen naar een gebalanceerd systeem op basis van samenwerking ontstaat echter niet door deze losse maatregelen in te zetten. Hiervoor is een integrale transitie nodig, met aandacht voor duurzame verandering. Klinken hoge vervoerskosten, veel klachten en weinig alternatieven bekend? Wij kijken met een kansenscan welke mogelijkheden er zijn om dit te verbeteren in uw gemeente, en ondersteunen u in de weg naar een samenredzaamheidstransitie.

forseti.nl/evenementen/webinar-samenredzaam-in-mobiliteit

SAMENREDZAAMHEID ALS UITGANGSPUNT

Samenredzaamheid gaat uit van de kracht van het netwerk rondom een kind. In het traditionele stelsel begint het gesprek vaak bij taxivervoer. In een samenredzame aanpak is dat precies andersom. Eerst worden mogelijkheden onderzocht zoals fietsen, openbaar vervoer, begeleiding, vervoer door ouders of gezamenlijke oplossingen tussen gezinnen. Pas wanneer deze routes niet passend zijn, komt taxivervoer in beeld.

Een concreet voorbeeld van samenredzaam vervoer naar school zijn onze Samenredzaamheidstrajecten. Het gaat daarbij niet om een dienst die de gemeente inkoopt om een kind te trainen in het openbaar vervoer, maar we zetten ouders in hun rol als opvoeder, betrekken de school en halen de vervoerder erbij voor de voorlichting. Dát is pas samen.





Marleen van Acht:

Als consulent begeleid ik gezinnen in onze samenredzaamheidstrajecten. Gedurende een schooljaar gaan kinderen die gebruikmaken van het taxivervoer leren hoe zij zelfstandig met het openbaar vervoer kunnen reizen. Door met een begeleider te oefenen, helpt het kinderen vertrouwen op te bouwen en te ervaren dat zij groeien in zelfstandigheid bij hun reis naar school en terug.

Sommige jongeren zullen in eerste instantie het zelfstandig reizen naar school en terug als een grote stap ervaren. Om die reden kan er op eigen tempo, met begeleiding en met voorwaarden op maat in dit traject geoefend worden. We staan in nauw contact met de ouders of begeleiders. Tijdens evaluatiegesprekken met ouders zullen we zorgvuldig bekijken wat het best passende vervoer is.

Het is heel mooi om te zien hoe een kind, ondanks diens beperkingen, in staat is om stappen te maken in het zelfstandig reizen. Doordat het gesteund wordt door de ouders of een begeleider bij wie hij of zij zich veilig voelt, ontstaan er succeservaringen. Dit zijn momenten die de leerling meeneemt voor de toekomst.



Een ander voorbeeld uit de praktijk is het gezamenlijk vervoer door ouders. Een gemeente kan gezamenlijke vervoersoplossingen tussen gezinnen stimuleren. Wanneer meerdere ouders samen het vervoer organiseren, ontstaat een oplossing die vaak goedkoper is dan taxivervoer én beter aansluit bij het normale leven van kinderen.

In de afgelopen jaren heeft Forseti projecten afgerond die samenredzaamheid bevorderen. Samen met mijn collega's vertel ik u hier graag meer over in onze webinars samenredzaamheid. Bent u benieuwd welke vormen van samenredzaam vervoer er mogelijk zijn voor uw specifieke gemeente? Laat uw huidige doelgroep, beleid en werkwijze analyseren en ontdek welke interventies het meeste effect kunnen hebben.

Samenredzaamheid betekent niet dat ouders maar aan hun lot worden overgelaten. Integendeel; de gemeente blijft ondersteunen, maar doet dat gericht en aanvullend op wat al aanwezig is. Het doel is niet alleen betaalbaar vervoer organiseren, maar vooral de mobiliteit, zelfstandigheid en ontwikkelkansen van kinderen vergroten. Om de omslag naar vervoer naar school te maken is een stevig fundament nodig. Hiervoor definiëren wij zes bouwstenen.

Resultaat aanpak

10%
Blijft toch in de taxi

15%
Langer tijd nodig overstap ov

75%
Profijt de rest van hun leven

Jennifer Elskamp, wethouder Sociaal Domein en Onderwijs gemeente Nunspeet:
"De samenwerking met Forseti heb ik als inspirerend en zeer kundig ervaren. Samen hebben we gezocht naar een breed gedragen route om de omslag te maken naar samenredzaam vervoer in de regio Noord Veluwe. Dankzij de begeleiding van Forseti in het participatieproces hebben we waardevolle inzichten opgehaald bij ouders, scholen en andere samenwerkingspartners over maatwerk, samenwerking en communicatie. Deze inzichten vormden niet alleen een belangrijke basis voor de nieuwe verordening, maar hebben ook geleid tot concrete verbeteringen, zoals een betere klachtenprocedure en een toegankelijkere informatievoorziening voor ouders."

2. DE BOUWSTENEN VOOR SAMENREDZAAM VERVOER NAAR SCHOOL



01

Bepaal de visie

Formuleer wat de gemeente wil bereiken met vervoer naar school. Wanneer hebben ouders ondersteuning nodig, en hoe kan die ondersteuning bijdragen aan de zelfstandigheid van het kind?



02

Vertaal de visie naar beleid

Leg in de verordening en beleidsregels vast wat consulenten afwegen. Welke inzet is haalbaar voor ouders? Welke alternatieven onderzoekt de consulent? Duidelijke kaders helpen om ook bij bezwaar een besluit te onderbouwen.



03

Richt de uitvoering anders in

Organiseer het proces zo dat de gemeente al kan meedenken zodra een vervoersvraag ontstaat. Maak met beleidsmakers, management en uitvoeringspartners afspraken over wie het gesprek met het gezin voert en hoe de aanvraag daarop aansluit.



04

Help gezinnen anders te reizen

Maak alternatieven haalbaar met ov- of fietstraining, begeleiding, hulpmiddelen of tijdelijke ondersteuning. Zo kunnen kinderen en ouders oefenen met een reis die past bij wat het kind nu kan en verder kan leren.



05

Betrek kinderen, ouders en partners

Ga persoonlijk in gesprek met ouders en betrek ook kinderen, scholen, vervoerders en zorgorganisaties. Hun ervaringen helpen om knelpunten vroeg te zien en oplossingen te ontwikkelen die in de praktijk werken.



06

Volg de resultaten en stuur bij

Volg kosten, kwaliteit, zelfstandigheid en reizigerservaring. Kijk ook naar de gevolgen voor gezinnen en naar de mate waarin taxiritten gecombineerd kunnen worden. Gebruik die inzichten om beleid en uitvoering bij te stellen.





Wytze Schouten

In 1987 zijn de spelregels en de financiën van het leerlingenvervoer overgedragen aan de gemeenten. Gemeenten kenden toen nog geen sociaal domein: ze functioneerden als uitgifteloketten voor paspoorten en parkeerkaarten. Zo hebben veel gemeenten leerlingenvervoer ook ingericht: ouders moeten jaarlijks een aanvraag doen waarbij een administratieve kracht afvinkt of de gevraagde bijlagen zijn aangeleverd.

Scholen die een kind verwijzen naar speciaal onderwijs zeggen sindsdien tegen de ouders "Vervoer gaan wij niet over, daarvoor moet u bij de gemeente zijn." De ouder hoort: van de gemeente krijg ik taxivervoer. Aanvraagformulieren leggen aan de ouder uit dat ze taxivervoer krijgen als hun kind een beperking heeft. Scholen zijn bereid om daarvoor een verklaring af te geven. Dat alles bij elkaar is wat ik noem: klassiek leerlingenvervoer.

Dit oude systeem vraagt mensen om zichzelf klein te maken. Dat wil ik graag op zijn kop zetten. Vervoer naar school is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van ouders. Zij organiseren oplossingen, ook als de school ver weg is, liefst samen met school en andere ouders.
De gemeente helpt als die oplossingen niet genoeg zijn. En als de gemeente helpt, is dat op een manier die de leerling sterker maakt.

Gemeenten hebben een taak om in al hun beleid de gezondheid van inwoners te bevorderen. Taxivervoer naar school kost kinderen veel tijd en energie en kan het hele gezin onder spanning zetten als de uitvoering niet goed loopt. Ik wil kinderen en ouders benaderen als mensen die zelf hun leven kunnen organiseren en daar soms hulp bij nodig hebben. Dat is voor mij samenredzaam vervoer naar school..



3. EEN GEZAMENLIJKE OPGAVE

> ***Nikki van Luijk, consulent gemeente Haarlem:***
> *"We denken samen mee in slimme oplossingen om samenredzaamheid te bevorderen, zo hebben we een bakfiets aan een ouder aangeboden waarmee die het kind zelf naar school kan brengen. Dat soort voorbeelden bevorderen samenredzaamheid."*

De overgang van leerlingenvervoer naar vervoer naar school vergt meer dan een aanpassing van beleid. Het is een fundamenteel andere manier van kijken naar mobiliteit, ontwikkeling en ondersteuning.

Forseti werkt hierbij samen met Mobycon, specialist op het gebied van mobiliteit en openbaar vervoer, en Emotion, specialist in participatie en communicatie. Samen met collega's van verschillende organisaties ondersteunen wij gemeenten bij het ontwikkelen van een aanpak die zowel uitvoerbaar als duurzaam is.

De transitie van leerlingenvervoer naar vervoer naar school vraagt om samenhang tussen visie, beleid en uitvoering. Daarom werken we met een kansenscan op basis van de zes bouwstenen van samenredzaamheid. In gesprekken en een analyse van de huidige werkwijze brengen we in kaart waar kansen en knelpunten liggen. Op basis daarvan bieden we gerichte ondersteuning om de transitie stap voor stap vorm te geven en te werken aan een toekomstbestendig systeem waarin alle bouwstenen voldoende zijn ontwikkeld.

Benieuwd waar uw gemeente staat?
Met de kansenscan brengen wij in enkele gesprekken de mogelijkheden, risico's en ontwikkelrichtingen in beeld. Neem contact met me op voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek of sluit aan bij een van onze webinars samenredzaamheid.

Ontdekken wat wij hierin voor uw gemeente kunnen betekenen? Neem contact met mij op.



Marijke Steenbreker
Adviseur publieke mobiliteit
E m.steenbreker@forseti.nl
W www.forseti.nl

FORSETI MOBYCON emotion